

ДЕРЖАВНА РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ЩОДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Л.О. Птащенко, к.е.н., доцент,

О.М. Кущик, аспірант,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку інтеграційних процесів вітчизняної економіки до світової з її стрімким науково-технічним зростанням своєчасне й повне забезпечення фінансовими ресурсами інноваційної діяльності набуває особливого значення.

Так як інноваційна діяльність пов'язана з високим ступенем ризику та потребує значних обсягів фінансових ресурсів, то одним із особливо актуальних питань сьогодення є створення ефективної системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності як на макро-, так і на мікроекономічному рівні.

Аналіз законодавства з питань регулювання діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури свідчить про його недосконалість, фрагментарність, що стримує успішне становлення і розвиток вітчизняної інноваційної інфраструктури. Крім того, не сформований механізм стимулювання створення інноваційної інфраструктури [2].

Враховуючи це, автори статті ставлять за мету дослідити й проаналізувати основні проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем державного регулювання інноваційної діяльності присвячені роботи науковців Варналія З.С., Гусєва В.О., Синиці Т.В., Орлюка О.П., Ільчука В.П. та ін. Разом з тим, у зв'язку з інтенсивними інтеграційними процесами вітчизняної економіки до світової проблема підтримки інноваційного розвитку в Україні та зокрема на регіональному рівні набуває особливо актуального значення.

Виклад основного матеріалу. Проведене дослідження підтверджує існування проблеми у створенні на державному рівні законодавчо-нормативного та економічного механізмів розробки й впровадження новітніх технологій та інновацій в практичну діяльність, а також розвитку національної інноваційної інфраструктури.

Проте, розвиток інноваційної діяльності є одним з найважливіших системних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави.

Адже як свідчить світовий досвід, передові позиції за рівнем технологічного та соціально-економічного розвитку займають держави, в яких створено розгалужену інноваційну інфраструктуру, що активно використовується для реалізації інновацій [1].

Згідно з офіційними даними Державного комітету статистики України, витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт в нашій країні протягом останніх років постійно збільшуються: у 2006 р. вони склали 5 164,4 млн. грн., у 2007 р. – 6 149,2 млн. грн., за перше півріччя 2008 р. – 3 417,6 млн. грн., що в середньому становить 0,9% ВВП (Рис. 1).

Проте, порівняно з країнами з розвинутою економікою, цей обсяг незначний. Так, в США щорічно витрати на науку становлять більше 160 млрд. дол., або 2,54% ВВП, в Японії і Швеції вони становлять загалом близько 3% ВВП. В розрахунку на одну особу населення витрати на науку в розвинутих країнах складають від 250 до 700 доларів, в Україні цей показник не перевищує 10 доларів, тобто в 25–70 разів менше, що свідчить про неготовність економіки України до форсованого переходу на інноваційний шлях розвитку, враховуючи значні витрати на підготовку і впровадження інновацій [5].

Витрати на виконання наукових робіт, млн. грн.

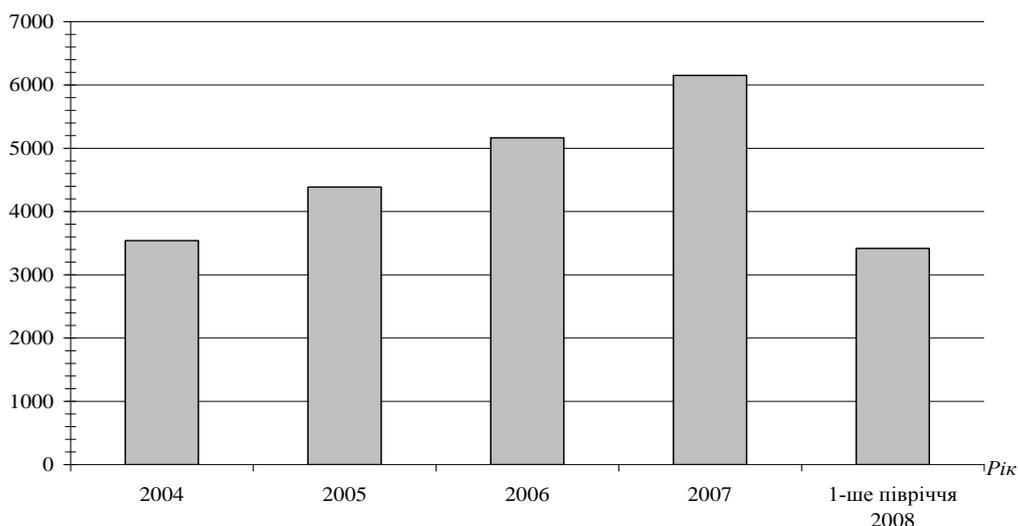

Рис. 1. Обсяги витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт в Україні.

Разом з тим, вітчизняним фахівцям і науковцям стає зрозумілим, що створення інфраструктури інноваційної діяльності, комерціалізація результатів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, збереження розвинутої мережі малого інноваційного бізнесу є одним із пріоритетних шляхів економічного зростання, розвитку науки й освіти.

Тому з метою підтримки інноваційної діяльності в Україні, зокрема формування дієвої та ефективної інноваційної інфраструктури, Кабінетом Міністрів України розроблено та схвалено Концепцію Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008-2012 роки», якою окреслено коло проблем та запропоновано ряд заходів щодо створення інноваційної інфраструктури.

Варто зазначити, що забезпечення конкурентоспроможності економіки в цілому та окремих її галузей, зокрема в умовах глобалізації і посилення конкуренції, можливе лише на основі активізації інноваційної діяльності. Саме тому використання науково-інноваційних розробок сьогодні є каталізатором економічного розвитку господарства країни [5].

Інноваційна діяльність здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво та соціальну сферу, яка включає: випуск та розповсюдження принципово нових видів техніки та технологій, прогресивні міжгалузеві структурні зрушення, реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат, фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у становищі виробничих потужностей; розробку та впровадження нової, ресурсозабезпечуючої технології, що призначена для поліпшення соціального та екологічного стану [2, С. 513].

Отже, формування в Україні інноваційної моделі розвитку регіонів потребує сприяння держави у створенні та підтримці ефективного функціонування інноваційної інфраструктури.

Варто зазначити, що державна інноваційна політика - це складова державної політики щодо утвердження сталого інноваційного розвитку національної економіки і є цілеспрямованою та скоординованою діяльністю органів державної влади загальнодержавного, галузевого, регіонального рівнів для впровадження комплексу заходів, спрямованих на створення інституціональних, науково-технічних, соціально-культурних, управлінських і фінансово-економічних засад, а також запровадження механізмів їх реалізації через залучення відповідних інвестиційних, інтелектуальних, матеріально-технічних, організаційних ресурсів для стимулювання та підтримки розвитку інноваційних процесів в усіх галузях і на регіональному рівні національної економіки, але з переважною державною підтримкою їх по визначених пріоритетних напрямках.

Разом з тим, державна інноваційна політика має формуватися з урахуванням світових тенденцій інноваційного розвитку, поточного стану розвитку інноваційних процесів у національній економіці, а також визначених мети, цілей, принципів, пріоритетів та обраних стратегій і механізмів їх реалізації, що разом становлять її формат. Що ж стосується

регіональної інноваційної політики, то вона поєднує, з одного боку, участь держави у розв'язанні проблем інноваційного розвитку регіонів, а з другого - владних інституцій регіонів у розв'язанні регіональних проблем, задіявши інноваційний фактор розвитку [3].

Згідно до ст. 3 Закону України «Про інноваційну діяльність», головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;

- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Згідно до ст. 6 Закону України «Про інноваційну діяльність», державне регулювання інноваційної діяльності в Україні здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Для здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання Кабінет Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності створює спеціалізовані державні небанківські інноваційні фінансово-кредитні установи. Кошти Державної інноваційної фінансово-кредитної установи формуються за рахунок коштів Державного бюджету України, затверджених законами про Державний бюджет України на відповідний рік, залучених згідно з чинним законодавством

вітчизняних та іноземних інвестицій, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, від власної чи спільної фінансово-господарської діяльності та інших джерел [7].

Висновки та пропозиції. Не зважаючи на деякі позитивні зрушення, в Україні існує проблема гармонізації нормативно-законодавчої бази. Крім того, практично відсутні такі інституції, як наукові парки, бізнес-інкубатори тощо. Ці та ряд інших проблем значно гальмують розвиток інноваційної діяльності в Україні. Отже, враховуючи наведені теоретичні і правові аспекти щодо регулювання з боку держави інноваційної діяльності як на національному так і на регіональному рівнях, а також за умов вдосконалення законодавчої бази у сфері інноваційної діяльності необхідно вжити ряд заходів. Зокрема:

- створити нормативно-правову та науково-методичну бази для підтримки і розвитку інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, наукових парків, інноваційних бізнес-інкубаторів, технополісів);
- сформуванати державну інформаційну інфраструктуру шляхом створення загальної інформаційної мережі;
- стимулювати розвиток малого наукоємного бізнесу.

Запропонований ряд заходів матиме значний позитивний вплив на підвищення конкурентоспроможності та розвиток економічного потенціалу регіонів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4.07.2002 р., №40-IV. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Концепція Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008-2012 роки»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 6.06.2007 р. №381-р. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Гусев В. О. Регіональні виміри державної інноваційної політики [Електронний ресурс] / В.О. Гусев // «Інновації & промисловість». – 2007 р. – №1. – Режим доступу до статті: http://cvti.kiev.ua/?path=/ip/ip_1_2007.

4. Варналій З.С. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 820 с.

5. Ільчук В.П. Інституційне забезпечення формування інноваційної інфраструктури в Україні [Електронний ресурс] / В.П. Ільчук // «Інновації & промисловість». – 2007 р. – №2. – Режим доступу до статті: http://cvti.kiev.ua/?path=/ip/ip_2_2007.

6. Орлюк О.П. Законодавче забезпечення інноваційної діяльності в Україні / О.П. Орлюк // Наука та інновації. – 2008 р. – Т 4. – № 1. – С. 68-73.

7. Офіційна веб-сторінка Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.